

Kabul Tarihi: 16/05/2019

Yayınlanma Tarihi: 30/06/2019

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Birleştirilmiş Sınıf Öğretimi Uygulamalarına İlişkin Kaygılarının Belirlenmesi*

Fatma Atalay¹, Yeşim Yener²

Öz

Bu araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının ilk atamalarında birleştirilmiş sınıf öğretmenliğine atanmaları ihtimaline karşı eğitim-öğretime ve okul yönetimine dair duydukları kaygılar belirlenmiştir. Ayrıca dönem içinde aldıkları “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” dersinin teorik olarak yeterli olup olmadığı ve birleştirilmiş sınıf uygulamalarına ihtiyaç duyup duymadıkları ortaya konulmuştur. Yapılan bu araştırmanın verileri, 2017-2018 eğitim öğretim yılının bahar döneminde BAİBÜ Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi 4. Sınıfında öğrenim gören ve “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” dersini alan öğretmen adaylarından elde edilmiştir. Bu çalışma toplam 116 öğretmen adayına uygulanmış, sorulara anlaşılır ve net cevap veren 98 öğretmen adayının kağıtları değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler betimsel analizi ile analiz edilmiştir. Verilerin geçerliği ve güvenilirliği için öğretmen adaylarının görüşlerine alıntı yapılarak yer verilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe ilk atanmalarının birleştirilmiş sınıf öğretmenliğine olması durumunda; eğitim ve öğretime duydukları kaygılar arasında en fazla ders planı hazırlamada, ders zamanının verimli kullanılmasında ve haftada 2 saatlik teorik dersten sonra uygulama yapmakta zorluk çekecekleri, okul yönetimine dair kaygı duydukları, haftada 2 saat teorik olarak okutulan birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin yeterli olmadığını ve bu nedenle mutlaka uygulama okullarında birleştirilmiş sınıf öğretimi tecrübelerini yaşamalarının doğru olacağı gibi düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirilmiş sınıf öğretimi uygulamaları, sınıf öğretmenliği, öğretmen adayı, birleştirilmiş sınıf öğretmeni

The Determination of the Anxieties of Classroom Teacher Candidates Regarding “Multi-Grade Class Teaching Practices”

Abstract

In this study, the concerns of the pre-service teachers about the education and school management were determined in order to be assigned to the combined primary school teachers. In addition, it was revealed that the teaching in combined classes course they took during the semester was theoretically sufficient and did not need combined class practices.

*Bu çalışma 6-8 Eylül 2018 Amasya Üniversitesi tarafından düzenlenen Amasya Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Dr. Öğr.Üyesi, BAİBÜ Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, atalay_f@ibu.edu.tr

² Doç. Dr., BAİBÜ Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, yesimyener77@gmail.com

The data of this study was obtained from the teacher candidates who were final year students in the Department of Classroom Teaching in the Faculty of Bolu Abant İzzet Baysal University (BAİBÜ) and took the lesson of “Multi-Grade Class Teaching” in the spring term of the 2017-2018 academic year. In this study, the forms were applied to 116 teacher candidates and 98 of those who answered the questions in an apprehensive and clear way were taken under review. The obtained data were analyzed through descriptive analysis. For the validity and reliability of the data, the opinions of teacher candidates were given as quotations. As a result of the research, in the case that the first assignment of the teacher candidates for their profession is for multi-grade class teaching, it is determined that they will show a high level of anxiety regarding education and training in the case of preparing a lesson plan, have difficulties in effectively managing class time and practicing after 2 hours and weekly theoretical lesson, feel anxiety about school management, and the multi-grade class teaching lesson which is taught theoretically as a 2 hour lesson in a week is not sufficient; therefore it will definitely be beneficial to gain their experiences regarding multi-grade class teaching in their practice schools. The suggestions are made according to the results obtained in the study.

Keywords: Multi-grade class teaching practices, classroom teacher, teacher candidate, multi-grade class teacher

1. Giriş

Nüfusun az ve dağınık olduğu yerleşim yerlerinde her köye 4 sınıflı bir okul yapmak ve her sınıfa bir öğretmen vermek çok güçtür. Okullardaki öğrenci sayısının azlığı nedeniyle bir sınıfa oluşturacak sayıda öğrenci bulunmayışı, öğretmen ve derslik sayısının yetersizliği (Tekişik, 1989), doğa şartları, ulaşım kaynak yetersizliği, göç ve alt yapı yetersizliği (Doğan, 1995) gibi nedenlerden dolayı birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup oluşturulmak suretiyle bir öğretmen tarafından okutulması zaruri olarak birleştirilmiş sınıf öğretimi ortaya çıkarmıştır. Birleştirilmiş sınıflı ilkokulların birçoğunun tek öğretmenli olduğu düşünüldüğünde yürütülmekte olan eğitim ve öğretimin nitelik ve nicelik bakımından yeterli olmadığı söylenebilir. Birleştirilmiş sınıflı okulların ve bu okullarda çalışan öğretmenlerin en önemli sorunu bir dershanede öğretmen karşısında dört sınıfın bulunması ve öğretmenin bir günde beş saatlik ders süresinde 25 ders konusunu işleme zorunluluğudur. Bu durumu Tekişik (1984), köy okullarındaki başarısızlığın başlıca nedeni olarak kabul etmektedir. Öğrenci sayısının azlığı nedeniyle birleştirilmiş sınıflı okullardaki öğretimin önemli öğelerinden olan kendi kendine çalışma, seviye grupları, küme çalışmaları uygulaması zorlaşmaktadır. Bu okullarda öğretmenin isteksiz ve motivasyonsuz çalışması da önemli sorun olarak öğretime yansımaktadır. Bir an önce köyden kurtulma yollarının aranması da eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması, ülkemiz eğitim sistemi içerisinde yer alan 12 yıllık kesintili zorunlu eğitimin ilk 4 yıllık dönemini kapsayan bir uygulamadır. Birleştirilmiş sınıf oluşturma şekilleri bölgedeki öğretmen ve derslik sayısına göre değişmektedir. Buna göre tek öğretmenli okullarda; 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri bir sınıfta toplanarak eğitim ve öğretim faaliyetleri bir öğretmen tarafından uygulanır. Bu, yönetimi en zor olan birleştirilmiş sınıf biçimidir. Diğer taraftan iki öğretmenli okullarda normal şartlarda 1. ve 2. sınıf öğrencileri bir grup, 3. ve 4. sınıf öğrencileri bir grup olacak şekilde birleştirilmeleri önerilir. Üç öğretmenli okullarda ise normal koşullarda; 1. sınıf bağımsız, 2. ve 3. sınıf öğrencileri bir grup, 4. sınıf ise bağımsız olacak şekilde uygulama yapılması önerilir. MEB'in 2004-2005 verilerine göre Türkiye genelinde 16.379 ilköğretim okulunda 587,379 öğrenci birleştirilmiş sınıflı okullarda eğitim görmektedir. Diğer taraftan Türkiye'deki tüm ilköğretim okullarının yaklaşık olarak %40.03'ü birleştirilmiş sınıflı bulunan ilköğretim okullarından oluşmaktadır (MEB, 2005).

Birleştirilmiş sınıflara özgü eğitim düzenlemeleri ve göz ardı edilemeyecek sayıda öğrencinin varlığı birleştirilmiş sınıfların bazı olumlu yanlarını ve sınırlılıklarını gündeme getirmektedir.

Köksal (2005)'a göre birleştirilmiş sınıflar, grup çalışmasına, bağımsız çalışmaya, arkadaştan öğrenmeye, çevre ile bütünleşmeye bağımsız sınıflardan daha çok imkân vermektedir.

Birleştirilmiş sınıflı okullardaki eğitim-öğretimin planlanması, bağımsız sınıflardakine göre daha zor olduğundan dolayı, bu okullarda görev yapan öğretmenlerin ders programı ve planlarını öğrencilerin sınıf seviyelerine göre düzenlemesi, öğrencilerin akademik başarıları için uygun olacaktır. Ayrıca birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin zor olan böyle bir öğretim uygulamasında öğretmenlik mesleğini daha iyi yapabilmeleri ve öğrencilere dahi iyi bir eğitim ve öğretim verebilmeleri için tecrübeli ve bilgili olmaları gerekmektedir. Sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmen adaylarının çoğunluğunun ilk ataması köy ve mezralara yapılmaktadır. Bu husus da birleştirilmiş sınıflarda bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Zira mezun olup da birleştirilmiş sınıf öğretmeni olarak göreve başlayan öğretmenlerden alınan dönütler de bu öğretmenlerin birleştirilmiş sınıf uygulamalarında yetersiz kaldıkları ve bu yetersizliği ortadan kaldırmakta zorlandıkları yönündedir (İzci, 2008).

Bu araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının ilk atamalarında birleştirilmiş sınıf öğretmenliğine atanmaları ihtimaline karşı eğitim-öğretime ve okul yönetimine dair duydukları kaygılar belirlenmiştir. Ayrıca dönem içinde aldıkları “birleştirilmiş sınıflarda öğretim” dersinin teorik olarak yeterli olup olmadığı ve “birleştirilmiş sınıf uygulamalarına” ihtiyaç duyup duymadıkları ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının bu konudaki kaygılarının giderilmesi ve tecrübeli-sorun çözücü-bilgili bir birleştirilmiş sınıf öğretmeni yetiştirilmesi açısından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

Bu araştırma, nitel bir araştırma olup veriler, betimsel model (Karasar 2012) kullanılarak elde edilmiştir. Nitel araştırma, dünyanın sosyal yönü ile ilgilenen, araştırma problemlerini ya da fenomenleri kendi doğal ortamında çok metotlu olarak ele alan, çok yönlü veri elde etmeyi amaçlayan, amaç temelli örnekleme yöntemlerini, gözlem görüşme metotlarını yaygın olarak kullanan, araştırma problemine yorumlayıcı yaklaşımı benimseyen, insanların yargı, tutum, algılarını ortaya koyan ve böylece konuyu derinlemesine incelemeyi sağlayan bir yöntemdir (Ekiz, 2007).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi ana bilim dalında son sınıfta “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” dersini alan 19 erkek, 97 kadın olmak üzere toplam 116 sınıf öğretmeni adayını oluşturmaktadır. Çalışmada, araştırmanın amacı doğrultusunda amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabılır örneklem; tamamen mevcut olan, ulaşması hızlı ve kolay olan ögelere dayanır. Bu örneklem yöntemi, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Patton, 2005).

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri için, öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemek üzere alan yazın taraması yapılarak hazırlanan toplam 4 adet açık-uçlu sorudan oluşan bir ölçme aracı kullanılmıştır. Geçerliliğini sağlamak için açık uçlu sorulardan oluşan ölçme aracı iki eğitim uzmanına gösterilmiş ve uzmanların incelemeleri sonucu ölçekte yer alan sorulara son şekli verilmiştir. 4 açık uçlu soru, birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersini alan 116 öğretmen adayının tamamına yöneltilmiş ancak sorulara anlaşılır ve net cevap veren 98 öğretmen adayının kağıtları değerlendirilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarına aşağıdaki dört adet açık uçlu soru yöneltilmiştir:

1. Eğer ilk atamanız birleştirilmiş sınıf öğretmenliği olursa şimdiden eğitim ve öğretime dair duyduğunuz kaygılarınız nelerdir?
2. Eğer ilk atamanız birleştirilmiş sınıf öğretmenliği olursa şimdiden okul yönetimine dair duyduğunuz kaygılarınız nelerdir?
3. Sınıf öğretmenliğinde haftada iki saatlik okutulan birleştirilmiş sınıf öğretimi dersinin sadece teorik olmasına dair görüşleriniz nelerdir?
4. Okul Deneyimi (gözlem) ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinde birleştirilmiş sınıf öğretimi uygulamalarının gerekli olup olmadığına dair görüşleriniz nelerdir?

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacı tarafından betimsel veri analizine göre değerlendirilmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Ekiz, 2007).

Verilerin analizi yapılırken önce öğretmen adaylarının her birinin kağıtlarına bir katılım numarası verilmiş ve bunlar sıraya dizilmiştir. Bu süreç esnasında ilk olarak öğretmen adaylarının görüşlerini içeren kağıtlar, kadın (K1, K2, ... K97) ve erkek (E1, E2, ... E19) olarak numaralandırılmıştır. Verilerin analizi sonucunda yalnızca sorulara anlaşılır cevap veren 98 öğretmen adayının kağıtları değerlendirmeye alınmıştır. Öğretmen adaylarının görüşme formundaki açık uçlu sorulara verdikleri cevaplara son şekli verilirken, araştırmacının dışında alanında uzman iki akademisyenin de değerlendirmeleri dikkate alınmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan görüşler düzenlenerek en yüksekte en düşüğe doğru sıraya konulmuş ve katılımcıların görüşlerinin sıklığını belirlemek amacıyla frekanslar (*f*) tablolarda gösterilmiştir. Böylece nitel veriler sayısallaştırılarak verilerin güvenilirliği arttırılmıştır (İzci, 2008). Bulgular kısmında araştırma verilerini desteklemek için öğretmen adaylarının görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

3. Bulgular

Araştırma bulguları, görüşme formunda yer alan dört soruya verilen cevaplar doğrultusunda organize edilmiştir. Araştırma bulguları dört başlık altında aşağıda sunulmuştur.

1. Öğretmen Adaylarının Eğitim ve Öğretime Dair Duydukları Kaygılar

Öğretmen adaylarının “Eğer ilk atamanız birleştirilmiş sınıf öğretmenliği olursa şimdiden eğitim ve öğretime dair duyduğunuz kaygılarınız nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, bu sorunun cevabına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri ile frekans dağılımları Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Eğitim ve Öğretime Dair Duydukları Kaygılar

GÖRÜŞLER	f
a. Dersi planlamada zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.	98
b. Zamanı verimli kullanmada zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.	92
c. Haftada iki saatlik teorik dersten sonra uygulama yapmakta zorluk çekeceğimi düşünüyorum.	88
d. Sınıfı idare etmede zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.	52
e. Öğretim yöntem ve tekniklerinde zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.	23
f. Araç ve gereç kullanımında zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.	18
g. Öğrencilere yetip yetmeyeceğimde zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.	12
h. Bireysel farklılıklara göre ders vermede zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.	9
ı. Gelişim özelliklerine göre öğrenciyi takip edemeyeceğimi düşünüyorum.	5

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının çoğu, dersi planlamada, zamanı verimli kullanmada ve haftada 2 saatlik teorik dersten sonra uygulama yapmakta zorluk yaşayacağını düşünmektedir. Öğretmen adaylarından 52’si sınıfı idare etmede, 23’ü öğretim yöntem ve tekniklerinde, 18’i araç ve gereç kullanımında, 12’si öğrencilere yetip yetmeyeceğinde, 9’u bireysel farklılıklara göre ders vermede ve 5’i de gelişim özelliklerine göre öğrenciyi takip etmekte zorluk yaşayacağını düşünmektedir. Öğretmen adaylarının eğitim-öğretime dair kaygıları kendi cümlelerinden alıntılar yapılarak aşağıda verilmiştir:

Dersi planlamada ve uygulamada zorluk yaşayacağını belirten adaylardan biri; “*Açıkcası ders planı hazırlamada ve uygulamada tecrübem olmadığından birleştirilmiş sınıflarda benim için eğitim ve öğretim yapmak zor olacaktır.*” (K6) derken diğeri “*Bu okullara atandığımızda her bakımdan donanımlı gitmemiz gerekir ki ders planını ve programı uygulayabilelim. Ancak zamanın çoğu öğrencileri derse motive etmekle geçeceğinden dersin öğretilmesinde zorluk yaşayacağımdan dolayı kaygılıyım.*” (K73) şeklinde görüşlerini dile getirmiştir.

Zamanı verimli kullanmada zorluk yaşayacağını belirten adaylardan biri; “*Kazanımları yetiştirebilmem için bana ayrılan ders süresini çok verimli kullanmam gerekiyor.*” (K14) derken diğeri ise; “*Bağımsız sınıf öğretmenleri bile kazanımları yetiştirmede bazen zorluk yaşıyorlar hele ki birleştirilmiş sınıf öğretmeni olursam bu sınıflarda kazanımın yetiştirmesi hususunda bu kaygının iki katına çıkacağını düşünüyorum.*” (K51) şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Haftada 2 saatlik teorik dersten sonra uygulama yapmakta zorluk çekeceğimi düşünen adaylardan biri; “*Teorik aldığımız bu dersten sonra biraz kaygılıyım çünkü böyle bir durumla karşılaşsam inanırım dersi nasıl uygulayacağımı bilememekten dolayı biraz korkuyorum. Teorik bilginin tecrübe etmeden yetersiz kaldığını öğretmenlik uygulaması dersinde gördüm. Derste anlatılanlarla okulda öğrencilerle birebir yaşadıklarımız bazen çok farklı olabiliyor. Bu nedenle bu ders, teorik olmasının yanında uygulamasının da olmasını istediğim derslerden biridir.*” (K29) şeklinde düşüncesini dile getirmiştir.

Sınıfı idare etmekte zorluk yaşayacağını düşünen öğretmen adaylarından biri; “*Sınıfı yönetmek birleştirilmiş sınıf uygulamalarında en zor olanıdır. Çünkü ben bir sınıfa ders anlatırken diğerlerinin ödev yapmasını sağlamak zorunda olduğum için sınıf ortamı bu durumda çok gürültülü olabilir ve verimli bir ders yapılamaz.*” (K47) şeklinde diğeri ise; “*Sınıf hâkimiyetini ayarlamada ve öğrencilerin dikkat sürelerini uzun tutmada zorlanacağımı düşünüyorum.*” (E1) şeklinde kaygılarını belirtmiştir.

Öğretim yöntem ve tekniklerinde zorluk yaşayacağını düşünen adaylardan biri; “*Eğitim ve öğretimde gerekli yöntem ve teknikleri kullanabilecek miyim tereddütüyüm.*” (K91) derken diğeri; “*Beyin fırtınası ve istasyon gibi yeni öğretim tekniklerini bu sınıflarda uygulamakta tereddütüyüm.*” (K30) şeklinde kaygılarını dile getirmiştir.

Araç ve gereç kullanımında zorluk yaşayacağını düşünen adaylardan biri; “*Birleştirilmiş sınıflar daha çok uzak köylerde hizmete açıldığından derslerde ihtiyaç duyabileceğim tüm ders araç ve gereçlerini temin edebilmem konusunda kaygılıyım.*” (K23) derken diğeri ise; “*Çok uzak köylerde olursam eğer kış şartlarında gerekli araç ve gereçleri temin etmekte zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.*” (K94) şeklinde kaygılarını belirtmiştir.

Öğrencilere yetip yetmeyeceğinde zorluk yaşayacağını belirten adaylardan biri; “*İleride birleştirilmiş sınıf öğretmeni olursam öğrencilerime gerekli eğitim ve öğretimi verememekten onlara yetememekten korkuyorum.*” (K10) derken diğeri ise; “*Aynı sınıfta heterojen bir öğrenci grubu olduğundan dolayı onlara gereken ilgiyi göstermekte kaygılarım var.*” (K94) şeklinde kaygılarını dile getirmiştir.

Bireysel farklılıklara göre ders vermede zorluk yaşayacağını düşünen adaylardan biri; “*Farklı yaş gruplarının bulunduğu bu sınıflarda homojen bir grup olmadığından dolayı sınıf yönetimi bağımsız sınıflara göre oldukça zordur. Bu sınıflarda farklı yaşlar ve farklı düzeyde öğrenciler mevcut olduğundan öğretmenin 1. Sınıf düzeyine göre mi yoksa 4. Sınıf düzeyine göre mi ders verecek? Biraz zorlanacağını düşünüyorum.*” (K53) derken diğeri; “*Onların seviyelerini nasıl belirleyip de diğerleriyle bir arada denge kuracağız ve seviyelerine göre ders yapacağız? açıkcası tereddütliyüm.*” (E12) şeklinde kaygılarını belirtmiştir.

Gelişim özelliklerine göre öğrenciyi takip edemeyeceğimi düşünen adaylardan biri; “*Farklı yaş grubundan olan ve farklı gelişim özelliklerine sahip bireylerin gelişim özelliklerini karşılayamamaktan dolayı sınıf yönetiminde zorluklar yaşayacağımı düşünüyorum.*” (K88) derken diğeri; “*Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin farklı fiziksel özelliklerinden dolayı onların takibinde zorlanacağımı düşünüyorum.*” (K83) şeklinde kaygılarını dile getirmiştir.

2. Öğretmen Adaylarının Okul Yönetimine Dair Duydukları Kaygılar

Öğretmen adaylarına “Eğer ilk atamanız birleştirilmiş sınıf öğretmenliği olursa şimdiden okul yönetimine dair duyduğunuz kaygılarınız nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, bu sorunun cevabına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri ile frekans dağılımları Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Okul Yönetimine Dair Duydukları Kaygılar

GÖRÜŞLER	f
1.Okul Yönetimine Dair Kaygı Duyanlar	95
a. Okul yönetimi ve evrak işlerini yürütmekte zorlananlar	87
b. Okul aile birliği–köy halkı–öğretmen ilişkisinde tereddüt edenler	8
2.Okul Yönetimine Dair Kaygı Duymayanlar	3

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının çoğu 95’si okul yönetimine karşı kaygı duyduklarını bunlardan özellikle de 87’si okul yönetimi ve evrak işlerini yürütmekte zorlanacaklarını belirtirken bu kaygıyı duyan öğretmen adaylarından 8’i okul aile birliği–köy halkı–öğretmen ilişkisinde başarılı olmakta tereddüt etmektedir. Diğer taraftan 3 aday ise okul yönetimine dair hiçbir kaygı duymadıklarını dile getirmiştir.

Okul yönetimine dair kaygı duyan öğretmen adaylarının büyük bir kısmı okul yönetimi ve evrak işlerini yürütmekte zorlanacaklarını ifade etmişlerdir. Örneğin adaylardan biri; “*Gideceğim okulun sadece öğretmeni olmayacağım aynı zamanda idari amiri de olacağımdan evrak işleri hakkında hiçbir fikrimin olmamasından dolayı tedirginim.*” (E3) şeklinde, bir başkası; “*Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapacağım yazışmalar hakkında bilgi sahibi olmayışım beni korkutuyor.*” (K27) şeklinde, bir başkası; “*Okulun işleriyle eğitim ve sınıf yönetimini aynı anda*

yürüteceğimden dolayı zorlanacağımı düşünüyorum.” (K40) şeklinde ve bir diğeri de; “Okulun hem öğretmeni, hem müdürü, hem de personeli olarak hangi birisine hakkıyla yetişebileceğimden açıkçası korkuyorum. Okulu acaba idare edebilecek miyim?” (K65) şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Okul Aile Birliği–Köy Halkı–Öğretmen ilişkisinde başarılı olmakta tereddüt eden adaylardan birisi; “Öğrenci velisinin dersi verimli geçirmemde, çocuğuna faydalı olabilmemde şüphesinin olabileceğini düşünerek tedirgin oluyorum. Ancak zamanla edineceğim tecrübeyle bunu aşarım diye düşünüyorum.” (K36) derken bir diğeri; “Birleştirilmiş sınıflarda okul aile birliğinden okulun çevre şartları ve öğrenci iletişimi açısından destek gelmemesi durumunda öğretimin zor olacağını düşünüyorum.” (K41) şeklinde ve bir diğeri; “Çevre halkının öğretmenlerden beklentilerini karşılayabilecek miyim diye tereddütüyüm.” (K23) şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

Okul yönetimine dair kaygı duymayan 3 öğretmen adayından biri; “Çevremdeki tecrübeli öğretmenlerden yardım alarak bunu halledeceğimi düşünüyorum. Bu yüzden kaygım yok.” (K2) derken bir diğeri; “Öğretmenlik uygulaması dersinde okul ve toplum etkinliklerinde idari işleri öğrendiğim için kaygı duymuyorum, yaparım diye düşünüyorum.” (E7) şeklinde, bir başkası ise; “Okul Deneyimi (gözlem) dersinde okul müdürü, okul idaresi hakkında slayt gösterisi yapmıştı. Bu konuda kendime güveniyorum. Bilmediklerimi de etraftan öğrenebilirim.” (K58) şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

3. Öğretmen Adaylarının “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” Dersine Dair Görüşleri

Öğretmen adaylarına “Sınıf öğretmenliğinde haftada 2 saat okutulan birleştirilmiş sınıf öğretimi dersinin sadece teorik olmasına dair görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, bu sorunun cevabına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri ile frekans dağılımları Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” Dersine Dair Görüşleri

GÖRÜŞLER	f
1. Yeterli Değil, Uygulama Yapılmalı.	96
2. Yeterlidir, Uygulamaya Gerek Yoktur.	2

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının neredeyse tamamı sınıf öğretmenliği son sınıfta haftada 2 saat sadece teorik olarak okutulan birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin kendilerine yetmediğini ve mutlaka bu dersin uygulamalı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer taraftan 2 öğretmen adayı ise derste uygulama yapmanın gerekli olmadığını belirtmişlerdir.

Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin yeterli olmadığını ve mutlaka uygulama yapılması gerektiğini belirten öğretmen adaylarından bazıları bu sıkıntılarını şöyle dile getirmişlerdir:

“Ders saati artırılarak bir dönem teorik, bir dönem uygulama dersleri olmalıdır.” (K47).

“Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarının en azından belirli haftalarda sırayla bu okullara götürülerek staj yapmaları sağlanabilir.” (K52).

“Okul deneyimi dersi kadar çok olmasa da birkaç hafta uygulama yapmanın bizi geliştireceğini düşünüyorum.” (K2).

“Ders saatinin artırılarak en azından bulunduğumuz bölgedeki birleştirilmiş sınıf okullarında bir dönem uygulamalı ders işlememizin doğru olacağını düşünüyorum.” (K15).

“Ders saatini kesinlikle yetersiz buluyorum. Ders saatinin daha fazla olması ve en az üç hafta kadar uygulama yapmak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü teorik ve uygulama arasında dağlar kadar fark var.” (K35).

“Merkez okullarında bağımsız sınıflarda uygulama yapıyoruz ancak birleştirilmiş sınıf tecrübemiz yok. Birleştirilmiş sınıflı okullara atandığımızda başarısız olacağımızı düşündüğümünden mutlaka her dönem uygulama yapmalıyız.” (K75).

“Teorik dersin yanında 2 saat uygulama yapılmalı.” (K90).

“Birleştirilmiş sınıf uygulama okullarına hiç olmazsa gruplar halinde ziyaret yapılarak, birleştirilmiş sınıf öğretmenin öğrencilerle nasıl ders işlediği gözlemlenebilir.” (K97).

“Okul deneyimi (gözlem) dersinin 6 haftasında birleştirilmiş sınıf bulunan okullarda gözlem yapılmalı” (K60).

Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin teorik olarak yeterli olduğunu belirten 2 öğretmen adayının görüşleri ise şöyledir:

“Öğretmenlik uygulaması dersinde öğrencilerle ilişki konusunda ilerlemeyi yeterince kat ediyoruz. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim için teorik ders yeterlidir” (E4).

“Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde yeteri kadar teorikle beraber ders programlarının ve yıllık planlarının hazırlanışı ve uygulanışı konusunda bilgi sahibi olduk. Öğretmen olunca bunları başarılı bir şekilde uygulayacağımı düşünüyorum. Olmazsa etrafımdaki tecrübeli öğretmenlerden yardım alırım” (K 94).

4. Öğretmen Adaylarının “Okul Deneyimi (Gözlem) ve Öğretmenlik Uygulaması” Derslerinde Birleştirilmiş Sınıf Öğretimi Uygulamalarına Dair Görüşleri

Öğretmen adaylarına “Okul Deneyimi (gözlem) ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinde birleştirilmiş sınıf öğretimi uygulamalarını yapmak isteyip istemediklerine dair görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, bu sorunun cevabına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri ile frekans dağılımları Tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının “Okul Deneyimi (Gözlem) ve Öğretmenlik Uygulaması” Derslerinde Birleştirilmiş Sınıf Öğretimi Uygulamalarına Dair Görüşleri

GÖRÜŞLER	f
1. Uygulama Yapmak İsterim.	94
A. Kaliteli Eğitim-Öğretim İçin Duyulan Kaygının Giderilmesi İçin	94
B. İlk Atamalar Genellikle Bu Okullara Olduğu İçin	93
C. Yaparak Yaşarak Öğrenmek İçin	90
D. Ders Planı ve Şeklini Görmek İçin	79
E. Mesleki Yeterliliklerin ve Tecrübenin Artırılması Ve Uyum İçin	75
F. Öğretmen Adayının Hazır Bulunuşluk İçinde Olması İçin	65
G. Başımıza Gelecek Sıkıntıları ve Çözüm Yollarını Bulmak İçin	54
H. Uygulama Okullarında Sınıf Öğretmeninin Tecrübesinden Faydalanmak İçin	20
I. Akran Öğretiminin Görülmesi İçin	15
İ. Hafızalardaki Birleştirilmiş Sınıf Öğretiminin Zorluğu Algısını Değiştirmek İçin	9

Tablo 4. (devamı)

2. Uygulama Yapmak İstemem.	4
A. Uygulama Okulundaki Sınıf Bizim İçin Yabancı Olduğu İçin	1
B. Öğrencilerin Boşuna Zamanını Harcayacağımız İçin	1
C. Tecrübesiz Olduğum İçin	1
D. Donanımsız Olduğum İçin	1

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının çoğu uygulama yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları en fazla; kaliteli eğitim-öğretim için duyulan kaygının giderilmesi için, ilk atamalar genellikle bu okullara olduğu için ve yaparak yaşayarak öğrenmek için okul deneyimi (gözlem) ve öğretmenlik uygulaması derslerinde birleştirilmiş sınıf öğretimi uygulamalarını yapmak istediklerini gerekçeleriyle dile getirmişlerdir. Buna göre; 79 öğretmen adayının ders planı ve şeklini görmek için, 75’inin mesleki yeterliliklerinin ve tecrübelerinin artması ve uyum için, 65’inin hazır bulunuşluk içinde olmak için, 54’ünün mesleğe atandıklarında yaşayabilecekleri sıkıntıları ve çözüm yollarını görmek için, 20’sinin uygulama okullarında sınıf öğretmeninin tecrübesinden faydalanmak için, 15’inin akran öğretimini görmek için, 9 adayın ise hafızalardaki birleştirilmiş sınıf öğretiminin zorluğu algısını değiştirmek için birleştirilmiş sınıf öğretimi kapsamında birleştirilmiş sınıflı okullarda uygulama yapmak istedikleri görülmektedir. Diğer taraftan 4 öğretmen adayının ise uygulama okulundaki sınıfın kendilerine ait olmamasından, oradaki öğrencilerin boşuna zamanını harcamamak için, tecrübesiz ve bu alanda donanımsız olduklarından dolayı uygulamanın gereksiz olduğunu savundukları görülmektedir.

Uygulama yapmak isteyen öğretmen adaylarının gerekçeleri kendi cümleleriyle aşağıda alıntılanmıştır:

Kaliteli eğitim-öğretim için duyulan kaygının giderilmesi için öğretmen adayları uygulama yapmak istediklerini gerekçeleriyle beraber şu şekilde belirtmişlerdir: *“Sınıfa girince ders yapmakta bocalayacağım ve eğitimin kalitesini düşüreceğim için bu sınıflara uygulanan ders programının ve benim öğrencilere uygulayacağım öğretimin sağlıklı olması için elimden geleni yapacağımı düşünsem de bu durum beni kaygılandırıyor.”* (K31), *“Uygulama yapmadığım için birleştirilmiş sınıf programının nasıl yapacağımı ve dersi nasıl kaliteli hale getireceğimi bilmemek beni ürkütüyor.”* (K77).

İlk atamalar genellikle bu okullara olduğu için uygulama yapmak isterim diyenlerden bazıları; *“Mezun olunca ilk atanacağımız yerlerin köy okulları olacağı düşünülürse öğretmen adaylarının zorlanmaması için ders saatlerinin artırılması ve teoriğin yanında uygulamasının yapılması ve köy okullarında karşılaşacağımız özel durumların da bu ders içerisine eklenmesini istiyorum.”* (K86) şeklinde ve *“Genellikle ilk atanacağımız okullar şehre uzak kırsal kesimde olacağından tecrübe kazanarak bu okullarda görev yapmak isterim. Aksi takdirde teorik bilgiyle bu sınıflarda öğretim yapılamaz. Mutlaka sorun yaşanır.”* (K54) şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir.

Ders planı ve şeklini görmek için uygulama yapmak isterim diyenlerden bazıları; *“Birleştirilmiş sınıflar için hazırlanan ders planlarının ne kadarının birebir tam anlamıyla yapılabileceğini görmek isterim.”* (K20) şeklinde, *“Uygulama yapmadan bu sınıflarda öğretimi planlamanın zor olacağını düşünüyorum.”* (K36) şeklinde ve *“Dersi planlamanın ve dersleri kontrol altına almanın tecrübesizlikten dolayı yapılamaması etkinliklerin tesadüflere bırakılması anlamına gelmektedir ki bu da beni kaygılandırıyor.”* (K79) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Yaparak yaşayarak öğrenmek için uygulama yapmak isterim diyenlerden bazıları; *“Ders sadece teorik kalıyor. Öğrendiğimiz bilgilerin daha kalıcı olması ve bilgilerin derslerde nasıl*

uygulanacağını görmek açısından elbette ki uygulama şart.” (K90) şeklinde, “Önemli olan bizim bu derste ne kadar öğrendiğimiz değil öğrendiklerimizi acaba uygulayabiliyor muyuz? İşte bu durumda öğrendiğimiz bilgilerimizin mutlaka pratiğe dökülmesi gerekir.” (K84) şeklinde ve “Teorik olarak öğrendiğimiz ders programlarının ve ders planlarının birleştirilmiş sınıflarda nasıl uygulanacağını görüp, öğrendiğimiz diğer bilgilerimizin pekiştirilmesi açısından elbette ki uygulama yapmak gereklidir.” (K74) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Uygulama okullarında sınıf öğretmeninin tecrübesinden faydalanmak için uygulama yapmak isterim diyenlerden bazıları; “Bu sınıflardaki tecrübeli öğretmenlerin derslerini uygulamalı olarak görmem benim için ayrı bir derstir.” (K89) şeklinde ve “Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin tavsiyelerinden ve yöntemlerinden yola çıkarak ileride derslerimizde bocalamadan tecrübeli oluruz.” (K51) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Mesleki yeterliliklerin ve tecrübenin artırılması ve uyum için uygulama yapmalıyız diyenlerden bazıları; “İlerde böyle bir okula gittiğimde ‘sudan çıkmış balık’ gibi olmak istemem. Deneyimli bir öğretmen olarak birleştirilmiş sınıfa uyum sağlayabilmek ve gerçek bir öğretmen gibi işimi yapmak isterim.” (K49) şeklinde ve “İleride öğretmen olduğumda zorluk yaşamamak ve bu sınıfların avantaj ve dezavantajlarını görmek için elbette ki uygulama yapmak isterim.” (K76) şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir.

Hazır bulunuşluk içinde olmak için uygulama yapmalıyız diyenlerden bazıları; “Uygulama okullarında staj veya gözlem yapmış olursak ileride hem tecrübeli bir öğretmen oluruz hem de bilgi sahibi olup ne yapmamız gerektiğini öğreniriz.” (K78) şeklinde ve “Eğer uygulama yapmış olursam ilerleyen zamanlarda birleştirilmiş sınıfın öğretmeni olduğumda ön hazırlığım olmuş olur.” (K85) şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir.

Başımıza gelecek sıkıntıları ve çözüm yollarını bulmak için uygulama yapmalıyız diyenlerden bazılarının görüşleri; “Karşımıza çıkabilecek zorlukları tecrübe etmek için uygulama yapmak isterim.” (K2) şeklinde, “Uygulama okulunda birleştirilmiş sınıf uygulaması yapmak isterim. Aktif yaşantı geçirmiş, gerçek durumla karşılaşmış bir öğretmen olarak ileride böyle bir okula atandığımda yabancılık çekmeden ne yapmam gerektiğini bilir ve ona göre hareket ederim.” (K77) şeklinde ve “İleride öğretmen olduğumuzda yaşayacağımız sıkıntıları görerek hareket etmek adına uygulama yapmamız gerektiğini düşünüyorum.” (K88) şeklindedir.

Akran öğretiminin görülmesi için uygulama yapmalıyız diyenlerden bazılarının görüşleri; “Her zaman yerinde uygulamayı görmenin özellikle akran öğretimi açısından faydalı olacağını düşünüyorum. Zira benim de savunduğum akran öğretimi en çok birleştirilmiş sınıflarda görülüyor. Çocukların birbirlerine yardım ettiği, sosyalleşmenin fazla olduğu böyle bir sınıf uygulamasında olmak isterim.” (E12) şeklinde ve “Aynı sınıftaki ancak farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerin birbirlerine dersi anlatma ve öğretme şeklindeki abi ve abla anlayışıyla yardım etmeleri açısından böyle eğitimin verildiği birleştirilmiş sınıf uygulamalarını almak isterim doğrusu.” (K38) şeklindedir.

Hafızalardaki birleştirilmiş sınıf öğretiminin zorluğu algısını değiştirmek için uygulama yapılması gerekir diyen bazı öğretmen adayları ise; “Evet uygulama yapmak isterim çünkü korkularımı yenmeye yardımcı olur. Öğretmenin ders planını nasıl yaptığını görmek birleştirilmiş sınıf öğretmenliğinin kafamdaki zor algısını değiştirebilir.” (K14) şeklinde ve “Böyle okullardaki ders programlarının öğrenci düzeylerine göre hazırlanışlarının bir hayli zor oluşunu teorik dersimizde hazırladığımız ders programlarında gördük. Eğer bir okulda bunları uygulayabilme şansımız olsaydı da keşke, bu ders programlarının uygulama zorluğunu aklımızdan çıkarmış olsaydık.” (K87) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Uygulama yapmak istemem diyen öğretmen adaylarının görüşleri aşağıda kendi cümleleriyle alıntılanmıştır:

Öğretmen adayları; “Uygulama okulundaki sınıf bizim için yabancı olduğu yapılmasını gerekli bulmuyorum. Çünkü o sınıf düzenini biz oluşturmadığımız için, sınıf hâkimiyeti zor olur” (E4) şeklinde, “Sınıf düzenini bu sınıflarda oluşturmak çok zaman alıcı olduğundan öğrencilerin bir gününe mal olurum” (E6) şeklinde, “Tecrübesiz olduğum için uygulama yapmakta başarılı olamayacağımı düşünüyorum” (E7) ve “Donanımsız olduğum için hayır istemem bu konuda yeteri kadar donanımlı olduğumu düşünmüyorum” (E8) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

4. Tartışma ve Sonuçlar

Sınıf öğretmeni adaylarının birleştirilmiş sınıf uygulamalarına dair duydukları kaygıları belirlemek için yapılan mevcut çalışmada 98 öğretmen adayından elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının, birleştirilmiş sınıf uygulamalarına dair çok çeşitli kaygılarının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” dersinin teorik olarak yeterli olup olmadığı ve “Birleştirilmiş sınıf uygulamaları”na ihtiyaç duyup duymadıkları konularında çeşitli görüşleri ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçları aşağıda maddelenmiştir:

1. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersini alan öğretmen adayları; araç ve gereç kullanımı, öğrencilere yetme, bireysel farklılıklara göre ders verme ve gelişim özelliklerine göre öğrenciyi takip etme hususlarında zorluk yaşayacaklarını düşündüklerini dile getirmişlerdir. Nitekim Tekişik (1984), birleştirilmiş sınıflı okulların ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin bir günde 25 ders konusunu işlemekte zorluk yaşayabileceklerini söylemiştir. Araştırma bulguları, Kuzu ve Aslan (2016) ile Çınar (2014) tarafından birleştirilmiş sınıf öğretmenleriyle yapılan araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir. Zira bu çalışmada, mevcut çalışmalarda olduğu gibi öğretmen adaylarının dersler ve hazırlıklar için zaman yetersizliği duyacaklarını düşündükleri belirtilmiştir. Dalka (2006)’nın 95 birleştirilmiş sınıf öğretmenleriyle yaptığı çalışmada, öğretim materyallerinin eksik olduğu ve bu durumun da doğal olarak birleştirilmiş sınıflarda eğitim ve öğretimi zora soktuğu tespit edilmiştir. Yine Summak, Summak ve Gelebek (2011)’in çalışmasında birleştirilmiş sınıflı okullarda şehirlerdeki bağımsız sınıflarla aynı programın yürütülmek zorunda kalındığından, araç ve gereçlerin yetersizliğinden, kazanımların ve etkinliklerin tam olarak yapılmasında zamanın yetersiz kaldığından, ödevli derslerde öğrencilerin dikkatlerini toplamada zorluk çektiklerinden bahsedilmektedir. Bu sonuçlara paralel olarak Köksal (2009), birleştirilmiş sınıflarda öğretimin sakıncalı yanlarının olduğunu, öğretmenin görev, yetki ve sorumluluklarının boyutunun arttığını, öğretmenin derse hazırlık için harcadığı zaman ve enerjinin arttığını, ilköğretim programındaki hedeflerin tümüne ulaşmanın güçleştiğini, sınıf öğretmenliği yapanların tümünün, birleştirilmiş sınıf uygulaması konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip olmadığını ve öğretmenlerin gerektiği kadar rehberlik hizmeti olmadığını belirtmektedir.

Sınıf öğretmeni adayları birleştirilmiş sınıflı okullarda sınıfı idare ederken, öğretim yöntem ve tekniklerini uygularken zorlanacaklarını dile getirmişlerdir. Kuzu ve Aslan (2012) tarafından birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin incelendiği çalışmada da, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin tamamlayıcı ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerini uygulayamadıklarına dair benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Yine Bayar (2009) ile Summak, Summak ve Gelebek (2011), çalışmalarında birleştirilmiş sınıf öğretmenin okuldaki sorumluluğunun daha fazla olduğunu belirtirlerken birleştirilmiş sınıflara özgü yeni bir programın uygulanmasının öğretimi kolaylaştıracağını belirtmektedirler.

2. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersini alan öğretmen adaylarının okul yönetimine dair duydukları kaygıları; okulu yönetmekte ve evrak işlerini yürütmekte, okul aile birliği-köy halkı-öğretmen ilişkisinde zorluk yaşayacakları şeklindedir. 3 öğretmen adayının ise bu konuda kaygı duymadıkları belirlenmiştir.

Öğretmen adayları birleştirilmiş sınıf öğretmeni oldukları zaman okul yönetimi ve evrak işlerini yürütmekte zorlanacaklarını belirtmişlerdir. Bu düşüncüyü destekleyen Şahin (2003) ve Gözler (2009) tarafından yapılan birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirildiği araştırmalarda da, öğretmenler sınıf yönetiminde ve idari işlerde sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Summak, Summak ve Gelebek (2011)'in çalışmasında yetkili kurumlar tarafından okulun fiziki yapısı ve yakacak temininde yeterli desteğin verilmediği bu nedenle de öğretmenlerin odun ve kömürü kendi bütçelerinden karşıladıkları, bunun sonucunda da öğrencilerden fazla bir başarının beklenmediği belirtilmektedir. Bu çalışmadaki sonuçlara bakıldığında öğretmen adaylarının kaygılarının haklı olduğu görülmektedir.

Okul aile birliği-köy halkı-öğretmen ilişkisinde tereddüt yaşayacaklarını düşündüklerini belirten adayların bu düşüncesini destekleyen Erdem ve Yaprak (2011)'in araştırmasında da öğretmenlerin köyde ve ilçe merkezinde görev yaparken karşılaştıkları önemli sorunlardan birisinin de halkın öğretmene güven duymaması olduğu anlaşılmaktadır. Köy halkının ve ailelerin ilgisizliği ve okul aile birliklerinin işler halde olmamasından dolayı sorun yaşandığı göze çarparken (Summak, Summak ve Gelebek, 2011), velilerin ekonomik yetersizlikten dolayı eğitime yeteri kadar katkı sağlamadığı (Çınar, 2014) ve öğretmenlerin okul-aile işbirliğini %82, ilköğretim müfettişlerinin ise %100 yetersiz gördükleri (Özben, 1997) belirlenmiştir.

3. Öğretmen adaylarının haftada 2 saat okutulan birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin sadece teorik olmasına dair görüşleri; dersin sadece teorik olmasının yeterli olmadığı şeklinde belirlenirken, ders saatinin artırılması, bu dersin uygulamalı olması ve birleştirilmiş sınıflı okullara ziyaretlerin yapılması gerektiği de vurgulanmıştır. Ayrıca dersin teorik oluşunun yeterli olduğunu düşünen 2 öğretmen aday da belirlenmiştir. Zira İzci (2008) tarafından Adıyaman Üniversitesi'nde sınıf öğretmeni adayları üzerinde yapılan çalışmada da birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin benzer sebeplerden dolayı teorik olarak yeterli olmadığı ve mutlaka uygulama yapılması gerektiği görüşü belirtilmiştir. Ayrıca Sağ (2009) ve Bayar (2009) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmen adaylarının lisans döneminde almış oldukları birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin yetersiz olduğu vurgulanmıştır.

4. “Okul Deneyimi” (gözlem) ve “Öğretmenlik Uygulaması” derslerinde birleştirilmiş sınıf öğretimi uygulamalarını yapmak istemelerinin sebepleri olarak; kaliteli eğitim-öğretim, duyulan kaygının giderilmesi, ilk atamaların genellikle bu okullara olması, ders planı ve şeklini görmek, yaparak yaşarak öğrenmek, uygulama okullarında sınıf öğretmeninin tecrübesinden faydalanmak, mesleki yeterliliklerin ve tecrübenin artması ve uyum, hazır bulunuşluk içinde olmak istemek, öğretmen olduklarında yaşanacak sıkıntıları ve çözüm yollarını görmek, akran öğretimini görmek ve hafızalardaki birleştirilmiş sınıf öğretiminin zorluğu algısının değişmesi olarak belirlenmiştir. 4 öğretmen adayı ise uygulama yapmanın gerekli olmadığını düşünmektedirler.

Kazu ve Aslan (2016)'ın yaptığı nicel bir çalışmada öğretmen adaylarının, 2004 yılında ilköğretim programlarında uygulanmaya başlanan öğrenci merkezli öğrenme-öğretme kuramlarının, yöntem ve tekniklerinin ve tamamlayıcı ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin birleştirilmiş sınıflarda yeterince uygulanamayacağını düşündükleri görülmüştür. Yine aynı çalışmada öğretmen adayları, birleştirilmiş sınıflarda öğretim, öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinin mesleki yeterliliklerine katkı sağlayacağını

düşünmektedirler. Ancak öğretmen adayları, öğrencilere nasıl davranmaları gerektiği, sınıf yönetimi, resmi yazışmalar ve idari işlerde yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersini teorik olarak görmeleri ve bu uygulamanın olduğu okullarda uygulama yapmamalarının bu sorunlara neden olduğu belirtilmektedir.

Öğretmen adaylarının göreve atandıklarında birleştirilmiş sınıf uygulamalarında başarılı olmaları için şu önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Göreve başlamadan önce öğretmen adayları buldukları il ya da ilçelerde eğer varsa birleştirilmiş sınıflı okullarda staj yapabilirler.
- ✓ Bu okullardaki deneyimli öğretmenlerle görüşmeler yapabilirler.
- ✓ Bu okullardaki eğitim ve öğretime gözlem, staj ve seminer şeklinde katılabilirler.
- ✓ Eğitim fakültelerinde sınıf öğretmenliği ana bilim dalında lisans dersleri arasında müfredattan kaldırılan “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” dersi yeniden düzenlenerek uygulamalı olarak müfredata alınabilir.

Kaynaklar

- Çınar, D. (2004). Birleştirilmiş sınıflı okullarında ilk okuma yazma öğretimine ilişkin bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 31-45.
- Dalka, S. (2006). Birleştirilmiş sınıflı köy okullarının problemleri ve durum tespiti: Doğu Beyazıt örneği. *Gazi Üniversitesi Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 415-420). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ekiz, D., (2007), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Lisans Yayıncılık, İstanbul
- Erdem, A. R., & Yaprak, M. (2011). Köy ve ilçe merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin halkla etkileşim ve mesleki memnuniyet boyutunda karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların performansına etkisi konusundaki görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 152-162.
- Gözler, A. (2009). *Birleştirilmiş sınıflı okulların yönetim problemleri ve çözüm önerileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- İzci, E. (2008). İlköğretim bölümü sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin birleştirilmiş sınıflarda öğretime ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(25), 111-122.
- Kazu, H., & Aslan, S. (2012). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin incelenmesi (Nitel bir araştırma). *Turkish Studies*, 7(2), 693-706.
- Kazu, H., & Aslan, S. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi (Fırat ve Dicle üniversiteleri örnekleri). *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİLDER)*, 1(2), 23-32.
- Köksal, K. (2005). Türkiye'nin gerçeği birleştirilmiş sınıflı okullar. *TSA Dergisi*, 3, 174-178.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- M.E.B. (2005). Milli Eğitim İstatistikleri 2004-2005, Ankara.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd

- Summak, M., Summak, E., & Gelebek, M. (2011). Birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan sorunlar ve öğretmenlerin bakış açısından olası çözüm önerileri (Kilis örneği). *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 1221-1238.
- Şahin, A. E. (2003). Birleştirilmiş sınıflar uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 166-175.
- Tekışık, H. H. (1984). *Birleştirilmiş sınıflı köy okullarına program ve öğretim teknikleri geliştirilmelidir*. Ankara: Çağdaş Eğitim.
- Tekışık, H. ve Cemil, M. (1989). *Birleştirilmiş sınıflı köy ilkokullarında öğretim*. Ankara: Rehber Yayınevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Summary

In this study, the concerns of the pre-service teachers about the education and school management were determined in order to be assigned to the combined primary school teachers. In addition, it was revealed that the teaching in combined classes course they took during the semester was theoretically sufficient and did not need combined class practices. The data of this study was obtained from the teacher candidates who were final year students in the Department of Classroom Teaching in the Faculty of Bolu Abant İzzet Baysal University (BAİBÜ) and took the lesson of "Multi-Grade Class Teaching" in the spring term of the 2017-2018 academic year. In this study, the forms were applied to 116 teacher candidates and 98 of those who answered the questions in an apprehensive and clear way were taken under review. The obtained data were analyzed through descriptive analysis. For the validity and reliability of the data, the opinions of teacher candidates were given as quotations. As a result of the research, in the case that the first assignment of the teacher candidates for their profession is for multi-grade class teaching, it is determined that they will show a high level of anxiety regarding education and training in the case of preparing a lesson plan, have difficulties in effectively managing class time and practicing after 2 hours and weekly theoretical lesson, feel anxiety about school management, and the multi-grade class teaching lesson which is taught theoretically as a 2 hour lesson in a week is not sufficient; therefore it will definitely be beneficial to gain their experiences regarding multi-grade class teaching in their practice schools. The suggestions are made according to the results obtained in the study.

Purpose

There are disadvantages, as well as advantages, of having one teacher and one classroom concerning multi-grade classroom. It is thought that classroom teacher candidates have anxieties when they are still students because they think the possibility of appointment to the profession of teaching as a multi-grade class teacher. Therefore, in this study, it was aimed to determine the anxiety of the teacher candidates about the education and school management if they are appointed as multi-grade class teachers for the first time.

Method

In this study, descriptive survey model was used. In order to determine the opinions of the teacher candidates for the survey data, a measurement tool which consists of 4 open-ended

questions is used by reviewing the literature. To providing validity, a questionnaire consisting of open-ended questions was presented to 2 experts and the questions in the questionnaire were finalized as a result of the examination of the experts.

The sample of the study consisted of the teacher candidates who were final year students in the Department of Classroom Teaching in the Faculty of Bolu Abant İzzet Baysal University (BAİBÜ) and took the lesson of “Multi-Grade Class Teaching” in the spring term of the 2017-2018 academic year.

Four open-ended questions were asked to the classroom teacher candidates:

- ✓ If your first appointment is for multi-grade class teacher, what would be your anxieties about education and training?
- ✓ If your first appointment is for multi-grade class teacher, what would be your anxieties about school management?
- ✓ What is your opinion about the fact that multi-grade class teaching lesson, which is taught 2 hours per week in the classroom, is only theoretical?
- ✓ What is your opinion on whether multi-grade class teaching practices should be in the lessons of School Experience (observation) and Teaching Practices or not?

The results of the research were evaluated according to the content analysis of qualitative analysis methods. The objective of the content analysis is to present the raw data obtained in a comprehensible way to the reader by organizing and interpreting the data. The data obtained in the descriptive analysis are interpreted by summarizing them in terms of the themes determined according to the content of the research. In this analysis, the opinions of the individuals who have worthy comments were presented to the reader by reflecting them and using quotations impressively. To validate the data, quotations from the opinions determined according to the answers given to each of 4 open-ended questions by teacher candidates were frequently provided. Before the analysis of the data, a participation number was given to each teacher candidates and these were lined up. During this process, firstly, the form which included the opinions of the teacher candidates were enumerated as female (K1, K2, ... K97) and male (E1, E2, ... E19). The content analysis was done through the evaluation of each form by 2 researchers separately and the opinions were formed under an appropriate themes and sub-themes and these formed opinions were compared with each other and a common view was inferred. Then, the students' opinions for each open-ended question were organized and showed in tables with frequencies. In order to provide high validity, the answers of the teacher candidates to each open-ended question were quoted in their own words.

Findings

This study was carried out in order to determine the teacher candidates' level anxiety felt about multi-grade class teaching practices, according to the findings obtained from the answers given to 4 open-ended questions by 116 teacher candidates, it is determined that the teacher candidates feel anxiety about multi-grade class teaching practices in different ways. Accordingly, 52 of the teacher candidates think that they will have difficulties in class management, 23 of them are anxious about teaching methods and techniques, 18 of them are anxious about the use of tool and equipment, 12 of them are anxious about their competencies for their students, 9 of them are anxious about teaching according to individual differences, and 5 of them are anxious about observing their students. 95 of the teacher candidates feel anxiety about the school management, especially 87 of whom think that they will have difficulties in the school management and dealing with paperwork, 8 of whom feel this anxiety hesitate about being successful in their

relationship between parent-teacher association, village folk, and the teacher. On the other hand, 3 teacher candidates stated that they do not feel anxiety about school management. Almost all candidates stated that the multi-grade class teaching practices taught theoretically only 2 hours in their final year in classroom teaching is not sufficient for them and 94 teacher candidates stated that this lesson should be definitely given as an applied course. On the other hand, 2 candidates stated that practicing in the lesson is not necessary.

Discussion

This study is in parallel with the study results of Kuzu and Aslan. Yet, in this study, the teacher candidates stated that they have a lack of time for the lessons and preparations. Also, in the study, while the classroom teacher candidates stated that they will have difficulties in the class management and in the application of teaching methods and techniques, concordantly, in the study which examines the opinions of multi-grade class teachers regarding the curriculum of life sciences by Kuzu and Aslan, it was revealed that the teachers cannot apply complementary assessment and evaluation methods and techniques in these classes. This result supports the data of this study. Additionally, the current study shows that the teacher candidates will have difficulty in using tools and equipment, having competencies for their students, lecturing according to individual differences, and observing students according to their developmental characteristics. In the study carried out by Dalka with the multi-grade class teachers, it is stated that multi-grade classrooms are physically poor, among this poorness, the absence of teaching materials draws the attention and this situation complicates the education and training in the multi-grade classrooms.

When the teacher candidates are appointed as a multi-grade class teacher, they stated that they will have difficulties in school management and dealing with paperwork. In the study which evaluates the teachers' opinions regarding the multi-grade class teaching practice by Şahin and Gözler and support this idea, the teachers state that they experienced problems in classroom management and administrative affairs. Also, in the study which supports the idea that the teacher candidates will be hesitant in the relationship between parent-teacher association-village and teacher by Erdem and Yaprak, it is understood that one of the important problems teachers face when working in the center of the village and district is the lack of confidence by the community towards their teachers. It was observed that there are problems due to the indifference of village and families and the lack of functioning of parent-teacher associations, and there are also studies which reveal that parents do not make sufficient contribution to education, and parent-teacher associations do not perform their duties because of the economic insufficiency of families. In the research conducted by İzci in Adıyaman University, teacher candidates stated that the teaching class in the multi-grade classrooms are not sufficient due to similar reasons.

Conclusion and Suggestions

According to the results of this study, the teacher candidates stated that the lesson of multi-grade class teaching taught theoretically for 2 hours per week is not sufficient. Accordingly, in order to provide a quality education, overcome the anxiety, see the teaching plan and method, learn by doing and living, benefit from the classroom teachers' experiences in practice schools, improve professional competencies and experiences and harmony, provide the readiness of the teacher candidate, find solutions for future pressures, provide peer education, change the perception regarding the difficulties of the multi-grade class teaching and for the fact that the teacher candidates are usually appointed to these schools for the first time, they want to do the multi-

grade class teaching practices in the lessons of school experience (observation) and teaching practices.

The following suggestions can be made for prospective teachers to be successful in combined class implementations when they are assigned to the task:

- ✓ Pre-service teacher candidates may do their internships in schools with combined classrooms if they exist.
- ✓ Interviews may be conducted with experienced teachers in these schools
- ✓ They can participate in the education of these schools as observation, internship, and seminar.
- ✓ Multi-Grade Class Teaching lesson which is removed from the curriculum may be revised and taught again.